

I.3 การพัฒนาเศรษฐกิจและ สิ่งแวดล้อม

(Economic development and Environment)

**ขอขอบคุณ ดร. สมนิมิตร พุกงาม
ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา คณะวนศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**

ความหมาย

การพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic development)

หมายถึง การทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจในลักษณะที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิต โครงสร้างทางสังคม ค่านิยม ทักษะคน การศึกษา ระบบการปกครอง และการใช้ทรัพยากรที่สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการของประเทศ

การพัฒนาเศรษฐกิจมิใช่เพียงแต่เป็นกระบวนการทำให้เกิด การเพิ่มขึ้นของรายได้เท่านั้น แต่การกระจายรายได้ต้องเป็นไปอย่างเสมอภาค นั่นคือ ประชากรส่วนใหญ่ต้องได้รับประโยชน์จากรายได้ที่เพิ่มขึ้นอย่างเท่าเทียมกันด้วย

วัตถุประสงค์ของการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

- เพิ่มรายได้ประชาชาติและรายได้ที่แท้จริงของบุคคล
- ยกระดับมาตรฐานการดำเนินชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น
- กระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึง
- กระจายรายได้สู่ประชาชนอย่างยุติธรรม
- การจ้างงานเพิ่มอัตราสูง ปัญหาการว่างงานลดน้อยลง
- การมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ มีดุลการค้าและดุลการชำระเงินที่อยู่ในสภาวะเกินดุลหรือขาดดุลน้อยลง

การพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศไทย

**ประเทศไทยได้เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรกเมื่อปี พ.ศ.
2504 ซึ่งถือว่าเป็นปีเริ่มต้นในการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
แห่งชาติฉบับที่ 1**

**การดำเนินการวางแผน ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญจาก
ธนาคารโลก จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รับผิดชอบในการกำหนดแผนและ
นโยบายอันเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ มีการประสานงานและ
ร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับสำนักงานประมาณ**

สรุปแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะ 50 ปีที่ผ่านมา (1)

- **แผนพัฒนาฯ ฉบับ 1-2 (พ.ศ. 2504-2509, 2510-2514)**
-เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ
- **แผนพัฒนาฯ ฉบับ 3 (พ.ศ. 2515-2519)**
-เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ + สังคม
- **แผนพัฒนาฯ ฉบับ 4 (พ.ศ. 2520-2524)**
-เน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ + สังคม + ปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร
- **แผนพัฒนาฯ ฉบับ 5 (พ.ศ. 2525-2529)**
-เน้นการพัฒนาชนบท
- **แผนพัฒนาฯ ฉบับ 6 (พ.ศ. 2530-2534)**
-เน้นการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการผลิต, การบริหารทั้งภาครัฐและเอกชนให้แข่งขันกับต่างประเทศ

สรุปแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะ 50 ปีที่ผ่านมา (2)

- แผนพัฒนาฯ ฉบับ 7 (พ.ศ. 2535-2539)
 - ให้ความสำคัญทุกด้าน + เน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา
- แผนพัฒนาฯ ฉบับ 8 (พ.ศ. 2540-2544)
 - เน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา + **เร่งฟื้นฟูพร้อมทั้งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป้องกันสิ่งแวดล้อมทั้งในชนบทและในเมือง**
- แผนพัฒนาฯ ฉบับ 9 (พ.ศ. 2545-2549)
 - เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม + เน้นยุทธศาสตร์การนำทรัพยากรไปใช้แบบยั่งยืน (**ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**)

ขอบเขตของการพัฒนาเศรษฐกิจจะประกอบไปด้วย

- 1. การทำให้รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว**
- 2. การทำให้มีการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น**
- 3. การทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศขยายตัวอย่างมีเสถียรภาพ**
- 4. การพัฒนาให้แต่ละภาคมีความเจริญเท่าเทียมกัน**
- 5. การกระจายความมั่งคั่งของระบบเศรษฐกิจให้เท่าเทียมกัน**
- 6. การลดความไม่เท่าเทียมในการกระจายรายได้**
- 7. การทำให้ระดับราคาสินค้าและบริการมีเสถียรภาพ**
- 8. การทำให้ดุลการชำระเงินมีเสถียรภาพ**

ความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ

- 1. ช่วยยกระดับมาตรฐานการครองชีพให้สูงขึ้น** ประเทศด้อยพัฒนามีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจระหว่างคนรวยกับคนจน หากไม่มีการแก้ปัญหาจะทำให้ประชาชนในประเทศขาดความสามัคคี ดังนั้นจึงต้องพัฒนาเศรษฐกิจให้ดีขึ้น เพราะเมื่อเศรษฐกิจดีขึ้น การดำรงชีพของประชาชนก็สูงขึ้นด้วย
- 2. ทำให้ประเทศช่วยเหลือตนเองได้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง** ทำให้ประเทศมีเงินทุนในการบำรุงประเทศ ทั้งด้านการศึกษา สาธารณูปโภค และป้องกันประเทศ ซึ่งทำให้ประเทศมีเสถียรภาพทางการเมือง และเศรษฐกิจ
- 3. ช่วยเหลือเศรษฐกิจของโลก** ประเทศพัฒนามีบทบาทในการช่วยเหลือทางการค้ากับประเทศด้อยพัฒนา เพื่อให้ประเทศด้อยพัฒนามีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม และสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ หากประสบความสำเร็จจะทำให้ประเทศมีรายได้สูงขึ้น เมื่อรายได้สูงขึ้น ความต้องการสินค้าอุปโภคบริโภคมากขึ้น ทำให้การค้าของโลกขยายตัว

**ผลผลิตโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เพราะขาดการนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจ** คือบันทึกที่เป็นลายลักษณ์อักษรของรัฐบาลในการ
ที่จะพัฒนาประเทศ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ แบบแผน
วิธีดำเนินการ และการกำหนดหน่วยปฏิบัติการอย่างเป็นระบบแบบ
แผน

การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศด้อยพัฒนา
กำลังพัฒนา และพัฒนาแล้วว่ามีสำคัญในการดำเนินนโยบาย
เศรษฐกิจของประเทศอย่างมากในปัจจุบัน ทำให้ทุกๆ ประเทศใน
โลกมีความตื่นตัวในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509)

สาระสำคัญ

- เน้นการลงทุนสร้างปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (infra-structure) ของประเทศ ได้แก่ การสร้างทางหลวงสายประธาน การพัฒนาเส้นทางรถไฟ การปรับปรุงการประปา และการสร้างเขื่อนเพื่อการชลประทานและการผลิตกระแสไฟฟ้าพลังน้ำ เช่น เขื่อนภูมิพล และเขื่อนอุบลรัตน์ เป็นต้น
- ส่งเสริมการลงทุนของเอกชนในด้านอุตสาหกรรม และเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรม สินค้าสำเร็จรูป
- ส่งเสริมการศึกษาขั้นอุดมศึกษาในส่วนภูมิภาค โดยการจัดตั้ง มช. และ มข.

ผลที่ได้รับเมื่อสิ้นแผน ประสบความสำเร็จในการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ผลิตภัณฑ์ประชาชาติเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 8.1 ต่อปี มูลค่าสินค้าออกเพิ่มมากขึ้น มีสินค้าออกที่เป็นรายได้หลักของประเทศเพิ่มขึ้น ได้แก่ ข้าวโพด ปอ มันสำปะหลัง นอกเหนือจากข้าว ไม้สัก ยางพารา และดีบุกที่มีอยู่แต่เดิม

ปัญหาและอุปสรรค ขาดแคลนบุคลากรทางด้านเทคนิค วิชาการ และการบริหาร และต้องพึ่งเงินทุนเงินกู้จากต่างประเทศทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงานตามโครงการ ผลกระทบประการสำคัญคือการกระจายรายได้ยังไม่ยุติธรรม เพราะผลจากการพัฒนาตกอยู่กับผู้มีโอกาสทางเศรษฐกิจ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) สาระสำคัญ

- เน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นเหมือนแผนฯ ฉบับที่ 1 เช่น ขยายการชลประทาน เส้นทางคมนาคม และการสาธารณสุขประเภทต่างๆ ฯลฯ
- ส่งเสริมการพัฒนาการผลิตด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม โดยสนับสนุนการลงทุนของชาวต่างประเทศ
- มุ่งพัฒนากำลังคนเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ โดยกระจายการศึกษาและการสาธารณสุขให้ทั่วถึง เริ่มให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชนบทและทรัพยากรธรรมชาติ

ผลที่ได้รับเมื่อสิ้นแผน ระยะต้นของแผนฯ เศรษฐกิจขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีการลงทุนทั้งจากแหล่งเงินทุนภายในและภายนอกประเทศในอัตราที่สูง แต่ปลายแผนเศรษฐกิจขยายตัวช้าลง เนื่องจากราคาข้าวและยางพาราในตลาดโลกตกต่ำลง

ปัญหาและอุปสรรค การทำงานของรัฐบาลมีลักษณะซ้ำซ้อนและขาดการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ งานบางโครงการไม่ได้รับการติดตามอย่างใกล้ชิด และการกระจายรายได้ยังคงกระจุกตัวอยู่กับคนส่วนน้อย

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519)

สาระสำคัญ

- **เน้นการพัฒนาสังคมมากขึ้น** เช่น การปรับปรุงความเป็นอยู่ของประชาชน การศึกษา การสาธารณสุข ที่อยู่อาศัย และการจัดบริการทางสังคม
- **กำหนดเป้าหมายลดอัตราการเพิ่มของประชากรเป็นครั้งแรก** ให้เหลือร้อยละ 2.5 ต่อปี เมื่อสิ้นแผน
- **กระจายความเจริญสู่ชนบทให้มากขึ้น** และเน้นการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม
- **ขยายการพัฒนาปัจจัยขั้นพื้นฐาน** เช่น การขยายท่าเรือกรุงเทพฯ และท่าอากาศยาน จังหวัดเชียงใหม่
- **ยกระดับการผลิตและรายได้ประชาชาติให้สูงขึ้น** เน้นการพัฒนาคนและเพิ่มการมีงานทำ
- **รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ** โดยรักษาทุนสำรองระหว่างประเทศให้มั่นคง

อุปสรรคและผลที่ได้รับเมื่อสิ้นแผน ผลกระทบต่อประชาชาติในประเทศที่มีอัตราการเพิ่มต่ำกว่าเป้าหมาย เนื่องจากสภาพดินฟ้าอากาศแปรปรวน (ฝนทิ้งช่วง) ตลอดระยะเวลาของแผนฯ และความผันผวนของเศรษฐกิจโลก เช่น การขึ้นราคาน้ำมันครั้งใหญ่ ค่าเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกาทดต่ำ และการถอนทหารสหรัฐอเมริกออกจากประเทศไทยเมื่อสิ้นสุดสงครามเวียดนาม เป็นต้น ส่งผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ ภาวะเศรษฐกิจและการลงทุนในประเทศชะงักงัน และมีการว่างงานสูง แต่อัตราการเพิ่มของประชากรใกล้เคียงตามเป้าหมายคือร้อยละ 2.6 ต่อปี เมื่อสิ้นแผน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)

สาระสำคัญ

- เน้นการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ เพื่อแก้ไขภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในช่วงแผนฯ ฉบับที่ 3 โดยขยายการผลิต การลงทุน และเพิ่มการจ้างงานให้สูง
- เน้นการสร้างความเป็นธรรมทางสังคม โดยเร่งกระจายรายได้ให้ทั่วถึงและยกฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ผู้ใช้แรงงาน และคนยากจน
- ปรับปรุงคุณภาพของประชากร โดยลดอัตราการเพิ่มของประชากรให้เหลือเพียงร้อยละ 2.1 ต่อปี เมื่อสิ้นแผน
- ปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุด

อุปสรรคและผลที่ได้รับเมื่อสิ้นแผน

- เศรษฐกิจโลกยังไม่ดีขึ้นและส่งผลกระทบต่อไทย เช่น การขึ้นราคาน้ำมันของกลุ่ม OPEC ทำให้สินค้ามีราคาสูง เกิดภาวะเงินเฟ้อและค่าครองชีพสูง และรายจ่ายภาครัฐบาลสูงขึ้นเป็นผลให้การขาดดุลการค้ากับต่างประเทศสูงเพิ่มขึ้น
- ความตึงเครียดบริเวณชายแดนด้านกัมพูชา ทำให้รัฐบาลมีภาระค่าใช้จ่ายทางการทหารและความมั่นคงมากขึ้น
- ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศกระเตื้องขึ้นกว่าในช่วงแผนฯ ฉบับที่ 3 การผลิตโดยส่วนรวมขยายตัวตามเป้าหมาย และการลดอัตราการเพิ่มของประชากรก็อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) สาระสำคัญคือเน้นการพัฒนาชนบท

- **ฟื้นฟูฐานะทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ** ลดการขาดดุลการค้า สร้างวินัยทางเศรษฐกิจให้มีการประหยัด เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด
- **ปรับโครงสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ** ได้แก่ เพิ่มการผลิตด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมโดยใช้พลังงานในประเทศ
- **การพัฒนาโครงสร้างและกระจายบริการทางสังคม** เน้นการพัฒนาคุณภาพประชากรให้มีระเบียบวินัย ศีลธรรม และวัฒนธรรม จัดการศึกษาและสาธารณสุขให้ทั่วถึง และลดอัตราการเพิ่มของประชากรให้เหลือร้อยละ 1.5 ต่อปี เมื่อสิ้นแผน
- **แก้ปัญหาความยากจนในชนบทเป็นหลัก** ให้ประชาชนในพื้นที่ยากจนช่วยเหลือตนเองได้ และได้รับการขึ้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง
- **ประสานการพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติให้สอดคล้องกัน** โดยเพิ่มขีดความสามารถในการป้องกันประเทศ
- **ปฏิรูปการบริหารงานพัฒนาของรัฐ** ปรับปรุงการจัดเก็บภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้า เพื่อลดการถือครองที่ดินไว้เก็งกำไร และกระจายการถือครองสินทรัพย์ในภาคเอกชนให้มากขึ้น เช่น ออกกฎหมายการกระจายหุ้นของสถาบันการเงินและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่สู่ประชาชน

ผลการพัฒนาตามแผนฯ ฉบับที่ 5

- **การขยายตัวทางเศรษฐกิจ** การเพิ่มผลิตภัณฑ์รายได้ประชาชาติมีอัตราต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ (4.9 เป้าหมาย 6.6 ต่อปี) เพราะความผันผวนของเศรษฐกิจโลกและการแข่งขันและการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น
- **การขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงินของประเทศ** เพราะการใช้จ่ายเงินเกินตัวทั้งภาครัฐบาลและเอกชน และการเก็บภาษีอากรต่ำกว่าเป้าหมายทำให้การขาดดุลการค้าและการขาดดุลงบประมาณอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
- **ปริมาณเงินออมลดต่ำลงมาก** จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม ทำให้รัฐบาล ธุรกิจภาคเอกชน และครัวเรือนมีรายจ่ายมากขึ้น ส่งผลให้เงินออมน้อยลง และกระทบกระเทือนต่อการลงทุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
- **ความอ่อนแอของโครงสร้างการผลิต** รายได้หลักของประเทศยังต้องพึ่งผลผลิตทางการเกษตรไม่กี่ชนิด จึงได้รับผลจากความเปลี่ยนแปลงของตลาดโลกอยู่เสมอ นอกจากนี้ โครงสร้างการผลิตด้านอุตสาหกรรมยังคงต้องพึ่งการนำเข้าจากต่างประเทศ ทั้งในรูปของสินค้าทุน (เครื่องจักร) และวัตถุดิบอย่างมาก
- **ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** โดยเฉพาะการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้
- **การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของกำลังแรงงาน** โดยเฉพาะปัญหาการว่างงานของผู้มีการศึกษา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) สาระสำคัญ

- การเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาประเทศ เช่น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด การพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ สร้างงานให้ทำและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี
- การปรับปรุงระบบการผลิต การตลาด และยกระดับคุณภาพปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ เนื่องจากการค้าขายระหว่างประเทศหรือการส่งออกเป็นรายได้ หลักโดยตรงของประเทศ
- การกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ภูมิภาคและชนบท

เป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6

เน้นการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม และเร่งการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ และจุดเด่นที่สำคัญที่สุดที่ทำให้แผนฯ ฉบับที่ 6 แตกต่างจากแผนฯ ฉบับอื่นๆ คือการเปลี่ยนแนวทางและปรับระบบการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันในต่างประเทศได้อย่างจริงจัง ดังนี้

1) การพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการพัฒนาสังคม เน้นการสร้างงาน เพิ่มรายได้ และแก้ไขความยากจน เป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ

- ลดอัตราการเพิ่มประชากรจากร้อยละ 1.7 ในปี 2529 → 1.3 ปีสุดท้าย
- เพิ่มรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลให้สูงขึ้น จาก 21,000 → 28,000 บาท ในปี 2534
- ให้ค่าครองชีพเพิ่มในอัตราต่ำ คือให้มีเงินเฟ้อเพียงร้อยละ 2.3 ต่อปี
- เพิ่มการขยายตัวทางเศรษฐกิจไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5 ต่อปี

2) การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ลดปัญหาหนี้สินของประเทศ และปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมมากขึ้น

- เร่งรัดให้อุตสาหกรรมขยายตัว
- รักษาการขยายตัวทางการเกษตรให้คงเดิม
- เร่งรัดการส่งออกสินค้าให้เพิ่มขึ้นและลดการนำเข้าให้น้อยลง
- ลดการขาดดุลการค้าให้น้อยลง
- ลดปัญหาหนี้สินมิให้กระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ

ผลการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6

- เศรษฐกิจไทยมีการขยายตัวในระดับสูงและเปิดกว้างเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจสากลมากขึ้น เนื่องมาจากการขยายตัวของการส่งออก การลงทุน และการท่องเที่ยว
- **ฐานะการเงินการคลังของประเทศมีเสถียรภาพ** คนไทยมีรายได้และการจ้างงานเพิ่มขึ้นทุนสำรองเงินตราระหว่างประเทศเพิ่มสูงขึ้น ภาระหนี้สินต่างประเทศลดลง และรายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มสูงขึ้นจากปีละ 21,000 → 41,000 บาท ในปี 2534
- **การพัฒนายังขาดความสมดุลอีกหลายด้าน** อาทิ
 - ความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างคนในเมืองกับคนในชนบทขยายตัวเพิ่มมากขึ้น
 - การขาดแคลนบริการพื้นฐานมีปัญหารุนแรงมาก เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และถนนหนทางต่างๆ รัฐไม่อาจสร้างให้ทันต่อความต้องการของประชาชนได้
 - ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปัญหามลพิษต่างๆ เนื่องจากการระดมมาใช้ในอัตราที่สูง เพื่อสนองความต้องการในการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ
 - ระบบราชการปรับตัวไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เกิดปัญหาสมองไหล และขาดแคลนบุคลากรในสาขาวิชาชีพด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และระบบระเบียบของทางราชการล้าสมัย ล้าช้า
 - การเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็วอันเป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศทำให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ ตามมา เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด และปัญหาชุมชนแออัด เป็นต้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)

วัตถุประสงค์

การพัฒนาประเทศในช่วงแผนฯ ฉบับที่ 7 ต้องให้มีความสมดุลระหว่างการพัฒนาและความเป็นธรรมในสังคมควบคู่กันไป เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่มีคุณภาพและยั่งยืน จึงกำหนดวัตถุประสงค์หลักของแผนฯ ไว้ 3 ประการ

1. รักษาอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมเพื่อให้การเจริญเติบโตเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ
2. การกระจายรายได้และการกระจายการพัฒนาไปสู่ภูมิภาคและชนบทให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
3. เร่งรัดพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ

สรุป

แผนฯ ฉบับที่ 7 เป็นแผนที่ให้ความสมดุลแก่การพัฒนาในทุกด้าน คือ รักษาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไว้ในอัตราที่เหมาะสมและมีเสถียรภาพควบคู่ไปกับการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมสู่ประชาชน ขณะเดียวกัน ก็มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสามารถที่จะช่วยตัวเองได้มากยิ่งขึ้น และพัฒนาคุณภาพ ชีวิต สิ่งแวดล้อม ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไว้มิให้เสื่อมโทรมลงไป

การพัฒนาประเทศในช่วงแผนฯ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544)

แนวทางพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติในแผนฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

- **เน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา** เพราะคนเป็นปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จของการพัฒนา โดยการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเพียงเครื่องมือที่ช่วยให้คนมีความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ไม่ใช่เป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา
- **ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น** เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ เปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคเอกชน ชุมชนและประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศมากขึ้น
- **เร่งฟื้นฟูพร้อมทั้งอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป้องกันสิ่งแวดล้อมทั้งในชนบทและในเมือง** โดยการสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการมากขึ้น ควบคู่ไปกับการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในการควบคุมดูแลการใช้และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเสริมสร้างประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้ได้ประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสูงสุดและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

การพัฒนาประเทศในช่วงแผนฯ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544)

อย่างไรก็ตาม ในปีแรกของแผนฯ ฉบับที่ 8 ประเทศต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อคนและสังคมโดยรวม ทำให้ต้องมีการปรับแผนเพื่อแก้ไขวิกฤตของประเทศ โดยเน้นการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การลดผลกระทบต่อการพัฒนาคนและสังคม การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและกลับสู่สมดุล และการปรับระบบบริหารจัดการเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจที่มีต่อคนและสังคมได้ก่อให้เกิดปัญหา

คุณภาพชีวิตของคนไทยมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของกระจายรายได้รุนแรงขึ้น คือ ภาวะความยากจนที่มีแนวโน้มลดลงมาโดยตลอดในช่วงก่อนวิกฤตกลับเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้งจำนวนคนว่างงานก็มีเพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงก่อนเกิดวิกฤตเกือบ 1 ล้านคน นอกจากนี้ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็เป็นปัญหารุนแรงส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในสังคมมากขึ้น

การพัฒนาประเทศในช่วงแผนฯ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544)

อย่างไรก็ดี แผนฯ ฉบับที่ 8 ได้เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในสังคมไทย ก็ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้ประชาชน ชุมชน องค์กร ภาคประชาชนต่างๆ ตื่นตัวและเข้ามามีบทบาทร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยมีการรวมกลุ่มของประชาสังคมในหลายรูปแบบอย่างเข้มแข็ง มีการขยายเครือข่ายเชื่อมโยงกันอย่างกว้างขวาง และมีการทำงานร่วมกับภาครัฐในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งทั้งหมดนี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศในระยะต่อไป

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 -2549)

ส่วนที่ 1 วิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ

บทที่ 1 วิสัยทัศน์และทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๙

ส่วนที่ 2 การสร้างระบบบริหารจัดการที่ดีในสังคมไทย

บทที่ 2 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการที่ดี

ส่วนที่ 3 การเสริมสร้างรากฐานของสังคมไทยให้แข็งแรง

บทที่ 3 ยุทธศาสตร์การสร้างคุณภาพคนและการคุ้มครองทางสังคม

บทที่ 4 ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการพัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน

บทที่ 5 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 4 การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้มีความสมดุลอย่างยั่งยืน

บทที่ 6 ยุทธศาสตร์การบริหารเศรษฐกิจส่วนรวม

บทที่ 7 ยุทธศาสตร์การเพิ่มสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

บทที่ 8 ยุทธศาสตร์การพัฒนาความเข้มแข็งทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ส่วนที่ 5 การบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ

บทที่ 9 การบริการเปลี่ยนแปลงเพื่อการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติและการติดตามประเมินผล

วิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาฯ ฉบับที่ 9

การพัฒนาตั้งแต่ใช้แผนฯ ฉบับที่ 1 ในปี 2504 กล่าวได้ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่ายในสังคมไทย จาก การที่ต้องปรับตัวให้เหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และ สิ่งแวดล้อมทั้งจากภายในและภายนอกประเทศมาโดยลำดับ อย่างต่อเนื่อง โดยมีผลการพัฒนาทั้งที่ประสบความสำเร็จและ ทั้งที่ต้องเผชิญปัญหาอุปสรรคจนไม่สามารถบรรลุเป้าหมาย

วิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (ต่อ)

ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ที่สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยจึงได้เริ่มการวางแผนพัฒนาประเทศแนวใหม่ ตั้งแต่การจัดทำแผนฯ ฉบับที่ 8 ที่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนจากทุก ภาคส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน และนำไปสู่การปรับแนวคิดการพัฒนาประเทศใหม่ที่ไม่มองการพัฒนาประเทศแบบแยกส่วน แต่หันมาเน้นการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยึด **"คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา"**

วิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (ต่อ)

แผนฯ ฉบับที่ 9 ยังคงเน้น**กระบวนการมีส่วนร่วม**ของประชาชนในทุกระดับทุกขั้นตอน โดยยึดหลักร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และเป็นเครือข่ายการพัฒนาต่อเนื่องจากแผนฯ ฉบับที่ 8 แต่แผนฯ ฉบับที่ 9 ได้ขยาย**กระบวนการมีส่วนร่วมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น** โดยมีการระดมความคิดของประชาชนเริ่มตั้งแต่ระดับ**จังหวัดทุกจังหวัด** ขึ้นมาจนถึงระดับ**ชาติ** และทุกฝ่ายยังยึดหลัก**“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** เป็นปรัชญาในการพัฒนาประเทศ ให้เข้าสู่สังคมที่ยึดหลักทางสายกลาง มีความสมดุล รู้จักพอประมาณอย่างมีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน รู้เท่าทันโลก และเสริมสร้างให้เกิดคนดีในสังคมทุกระดับ

วิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (ต่อ)

ดังนั้นแผนฯ ฉบับที่ 9 จึงให้ความสำคัญกับการจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์กับการอนุรักษ์ฟื้นฟู ส่งเสริมการนำทรัพยากรไปใช้ประโยชน์ในระดับที่ยั่งยืนเพื่อช่วยแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาที่พึ่งตนเองได้ยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทย รวมทั้งเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ โดยเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม มุ่งเน้นประสิทธิภาพมีประสิทธิผล มีความโปร่งใส สุจริต ตลอดจนมีการศึกษาวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

สรุป

การพัฒนาเศรษฐกิจ หมายถึงการทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจในลักษณะที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างการผลิต โครงสร้างทางสังคม ค่านิยม ทัศนคติ การศึกษา ระบบ การปกครอง และการใช้ทรัพยากรที่สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการของประเทศ สำหรับ เกณฑ์ที่ใช้วัดระดับการพัฒนา

เศรษฐกิจของประเทศใดประเทศหนึ่ง มี 4 ประการ คือ

1. รายได้เฉลี่ยต่อบุคคล
2. ระดับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม
3. มาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ของประชากร
4. คุณภาพของประชากรด้านการศึกษาและสาธารณสุข

ประเด็นความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจ

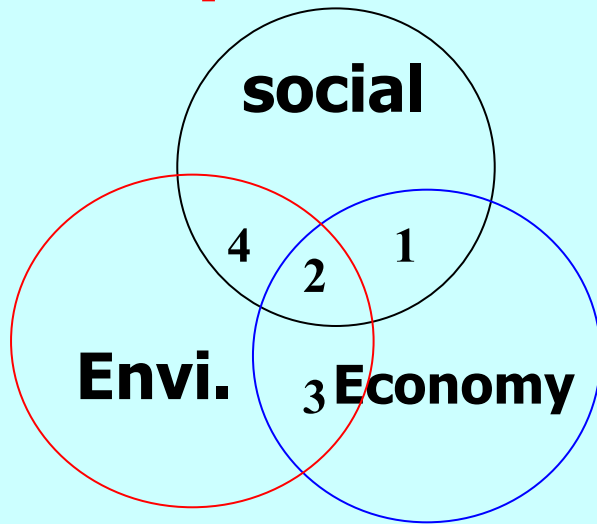
1. สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development)
2. การเพิ่มขึ้นของประชากรและสิ่งแวดล้อม
3. ความยากจนและสิ่งแวดล้อม
4. การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม
5. การพัฒนาชนบทกับสิ่งแวดล้อม
6. การพัฒนาเมืองกับสิ่งแวดล้อม

ประเด็นความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา

1. สิ่งแวดล้อมกับการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable Development)

คำว่ายั่งยืน หมายถึง ความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ
ขณะเดียวกันก็สามารถรักษาสิ่งแวดล้อมที่ดีไว้ได้ นัก
เศรษฐศาสตร์อธิบายความหมายของคำว่ายั่งยืน หมายถึง การ
ที่สต็อกของสินทรัพย์ยังคงที่หรือเพิ่มขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป ดังนั้น
จึงอาจกล่าวได้ว่า การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและคุณภาพ
ชีวิตโดยรวมขึ้นอยู่กับคุณภาพของสิ่งแวดล้อม

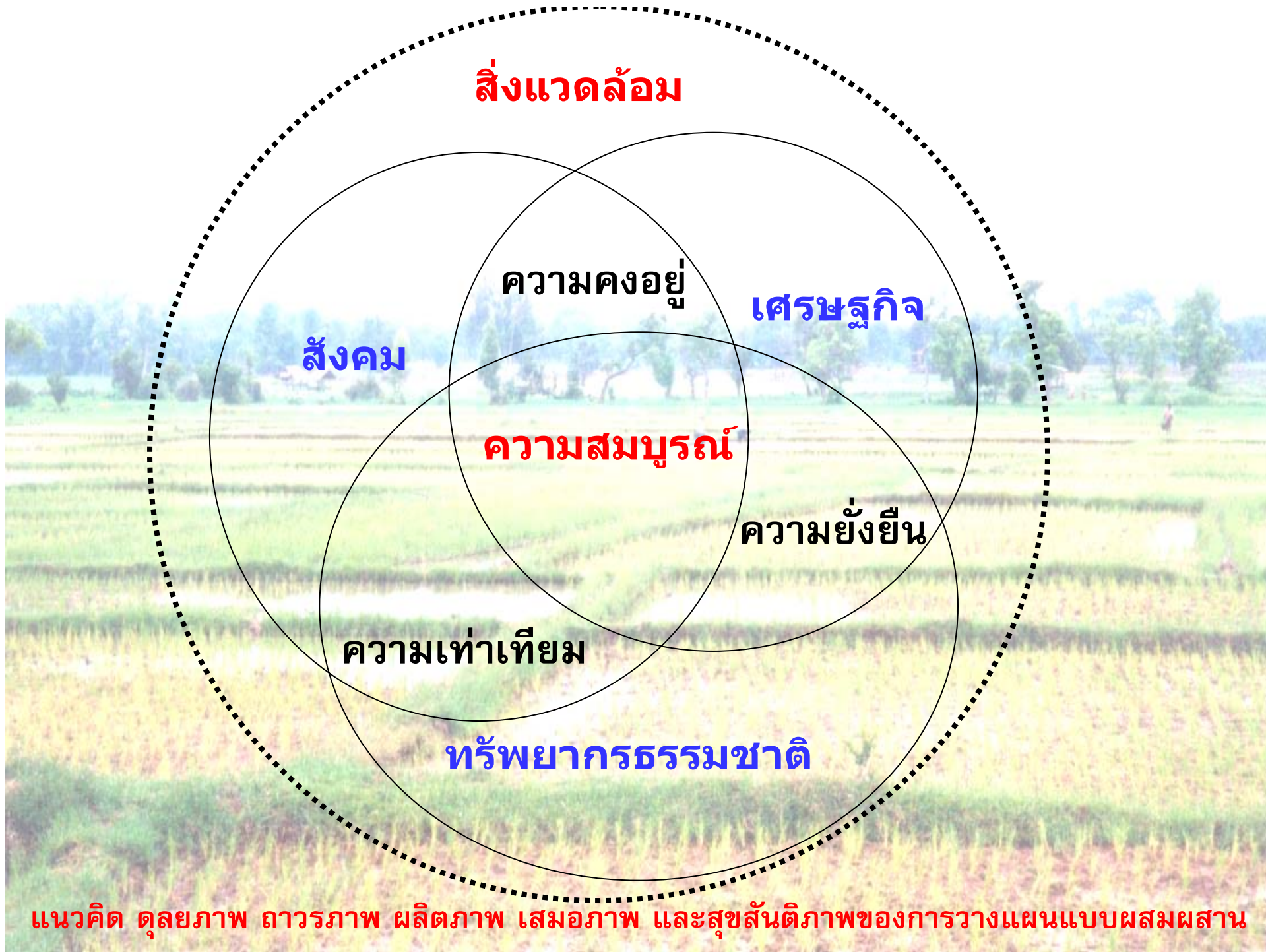
Concept : Social + Economy + Envi. = Standard

1) ถ้า social + Economy จะได้ความสัมพันธ์ระหว่าง 1 และ 2 หมายความว่า เศรษฐกิจดีตามความต้องการของสังคม แต่สิ่งแวดล้อมถูกกลืน...มลพิษเต็มเมือง

2) ถ้า Economy + Environment จะได้ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 และ 3 หมายความว่า เศรษฐกิจดีแก้ไขสิ่งแวดล้อมได้แต่สังคมมีช่องว่าง

3) ถ้า social + Environment จะได้ความสัมพันธ์ระหว่าง 2 และ 4 หมายความว่า สิ่งแวดล้อมดีสังคมพอใจ แต่เศรษฐกิจไม่เฟื่องฟู

2. การเพิ่มขึ้นของประชากรและสิ่งแวดล้อม

ประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลายมากขึ้นเพื่อความอยู่รอด ถ้าอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากรเร็วกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของรายได้และผลผลิตด้านการเกษตร ผลผลิตด้านอาหารต่อประชากรหนึ่งคนจะลดลง ผลที่ตามมาคือ ปัญหาเรื่องของความยากจน

3. ความยากจนและสิ่งแวดล้อม

อัตราการเกิดที่สูงนำมาซึ่งความยากจน และการทำลายสิ่งแวดล้อม นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศกำลังพัฒนาจะประสบความสำเร็จต้องแก้ไขปัญหาเรื่องการไม่มีที่ดินทำกินของเกษตรกร

4. การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

ทั้งคนจนและคนรวยมีส่วนในการทำลายสิ่งแวดล้อม ถ้าระดับรายได้และการบริโภคเพิ่มขึ้นการทำลายสิ่งแวดล้อมก็จะเพิ่มขึ้นไปด้วย หากทุกคนมีได้ตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม

5. การพัฒนาชนบทกับสิ่งแวดล้อม

สาเหตุของการทำลายสิ่งแวดล้อมของคนในชนบทเกิดจากความยากจน เนื่องจากเกษตรกรขนาดเล็กใช้ทรัพยากรไปในทางที่ทำให้ตนเองและครอบครัวอยู่รอด โดยไม่คำนึงถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม ที่จะเกิดขึ้นเช่น หน้าที่ดินที่ถูกทำลาย การตัดไม้ทำลายป่า การใช้ยาปราบศัตรูพืชทำให้สภาพแวดล้อมเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตรวมทั้งมนุษย์

6. การพัฒนาเมืองกับสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาเมืองทำให้ประชากรของเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทเข้าสู่เมือง ในอนาคตประชากรร้อยละ 80 จะอาศัยอยู่ในเมือง ประชากรเมืองที่ยากจนจะอาศัยอยู่ในสลัมหรือชุมชนแออัด มีรายได้ไม่แน่นอน อยู่ในสภาวะที่มีความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษ ทำให้สุขภาพอ่อนแอ อัตราการเสียชีวิตสูง ทั้งนี้ สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษคือ การพัฒนาอุตสาหกรรม และปัญหาความแออัด

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา

1. ทรัพยากรธรรมชาติ (Land or Natural Resources)

2. แรงงาน (Labor)

3. ทุน (capital)

4. เทคโนโลยี

5. การค้าระหว่างประเทศ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา (ต่อ)

1. ทรัพยากรธรรมชาติ (Land or Natural Resources)

1.1 ความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ

- 1) ทำให้ประชาชนมีโอกาสยกระดับความเป็นอยู่ดีขึ้น
- 2) เป็นสิ่งจำเป็นขั้นมูลฐานในการพัฒนาการเกษตร
- 3) เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม
- 4) ทำให้มีรายได้ และดำเนินการทางด้านสาธารณสุข
ได้ดียิ่งขึ้น
- 5) เป็นปัจจัยที่ทำรายได้ให้กับประเทศ
- 6) เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่ง

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา (ต่อ)

1.2 หลักการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้

เปรียบเทียบประโยชน์สุทธิ ที่เกิดจากการใช้ในระยะต่างๆ กัน โดยคิดเป็นมูลค่าปัจจุบัน (Present Value) ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลต่างๆ หลายด้าน ได้แก่

- 1) ปริมาณและคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่
- 2) ค่าใช้จ่ายในการนำทรัพยากรธรรมชาติขึ้นมาใช้รวมทั้งค่าขนส่งในระยะเวลาต่างๆ
- 3) ราคาที่คาดว่าจะขายได้ในระยะเวลาต่าง ๆ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา (ต่อ)

1.3 ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการใช้ทรัพยากร

ทรัพยากรธรรมชาติก็มีผลให้เกิดการพัฒนาและสามารถทำให้เกิดสินค้าและบริการต่าง ๆ ก็ย่อมหลีกเลี่ยงมิได้ทีก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ไม่มากก็น้อย แต่ถ้าหากมีการวางแผนการนำทรัพยากรมาใช้อย่างรอบคอบ การพัฒนาย่อมเกิดขึ้นในลักษณะที่ทำให้สภาพสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับซึ่งคนในสังคมยอมรับได้

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา (ต่อ)

1.4 นโยบายเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

1) สำรวจแหล่งทรัพยากรให้ทราบแน่นอน จัดหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และทันสมัยอยู่เสมอ

2) ทราบ **critical zone** ของแต่ละประเภท และมีมาตรการป้องกันลงโทษ

3) ทรัพยากรประเภทที่เอกชนมีสิทธิครอบครอง ควรมีนโยบายเพิ่มสมรรถนะของการใช้ในกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

4) มีนโยบายส่งเสริมค้นคว้างานวิจัย เพื่อลดการนำเข้าพลังงานรูปอื่นๆ

นอกจากนี้ควรมีนโยบายสนับสนุน บำรุง พัฒนา ทรัพยากรที่มีให้ส่งผลประโยชน์มากขึ้น และวางแผนการใช้และป้องกันมิให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งนโยบายรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนรู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา (ต่อ)

2. แรงงาน (Labor)

2.1 บทบาทของแรงงาน

แรงงานเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการผลิตและการพัฒนา ปริมาณแรงงาน ชั่วโมงการทำงาน และความตั้งใจในการทำงาน ตลอดจนความสามารถและประสิทธิภาพของแรงงานจะเป็นตัวกำหนดผลผลิตและระดับของการพัฒนา ประเทศที่มีแรงงานมากมักมีปัญหา คือ ถ้าการขยายตัวของประชากรอย่างรวดเร็วเป็นอุปสรรคต่อการเพิ่มขึ้นของระดับรายได้ และทำให้การพัฒนาเป็นไปด้วยความยากลำบาก นอกจากนี้ยังอาจก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ อีก เช่น ปัญหาด้านประสิทธิภาพ (productivity) การทำงานต่ำกว่าระดับ (underemployment) การว่างงาน (unemployment) เป็นต้น ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาของประเทศกำลังพัฒนาทั้งสิ้น

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา (ต่อ)

2.2 ความหมายของแรงงาน

แรงงานแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ตามคุณภาพและการฝึกอบรม คือ แรงงานไร้ฝีมือ (Unskilled Labor) แรงงานที่มีฝีมือพอสมควร (Semi-Skilled Labor) และแรงงานที่มีฝีมือ (Skilled Labor)

2.3 การลงทุนเพื่อสะสมทุนมนุษย์ (human capital)

เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนทุนมนุษย์ อาจทำได้หลายรูปแบบ คือ 1) การให้การศึกษาในระบบโรงเรียน 2) การฝึกอบรมระหว่างการทำงาน 3) การให้ข่าวสารตลาดแรงงาน 4) สุขภาพและโภชนาการ

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา (ต่อ)

3. ทุน (capital)

ตีความหมายได้ 2 อย่าง คือ

1) ความหมายอย่างแคบ หมายถึง เครื่องมือ เครื่องจักร โรงงาน ที่ดิน รวมทั้งวัตถุดิบ สินค้าระหว่างผลิต และสินค้าที่ผลิตแล้วแต่ยังมิได้จำหน่าย

2) ความหมายอย่างกว้าง หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว ในความหมายแรก รวมไปถึงความรู้ ความชำนาญ ความสามารถ ที่ประชากรภายในประเทศได้สร้างสมไว้ และทุนขั้นพื้นฐานของประเทศ ได้แก่ การคมนาคม เครื่องมือขนส่ง การชลประทาน การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา (ต่อ)

3. ทุน (capital)

3.1 บทบาทของทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจ

1) จัดหาปัจจัยพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

2) บทบาทของทุนแตกต่างกันไป

ประเทศพัฒนาแล้ว มีบทบาทด้านค้นคว้า วิจัย ปรับปรุง และพัฒนาสินค้า

ประเทศกำลังพัฒนา มีบทบาทมากในกระบวนการผลิต

3) สำหรับการแสวงหาความก้าวหน้าทางวิทยาการ

4) ถ้าอัตราส่วนของทุนต่อแรงงานต่ำ เป็นอุปสรรคในการพัฒนาเศรษฐกิจ

5) สำหรับการพัฒนาโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ เช่น พัฒนาด้านอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้าหรือเพื่อการส่งออก

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา (ต่อ)

3. ทุน (capital) (ต่อ)

3.2 แหล่งที่มาของทุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ คือ

1) แหล่งเงินทุนภายในประเทศ จากการออมของภาคเอกชน และรัฐบาล

2) แหล่งเงินทุนจากต่างประเทศ ได้แก่ เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เงินกู้ยืมจากต่างประเทศ และเงินบริจาค

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา (ต่อ)

4. เทคโนโลยี

4.1 บทบาทของเทคโนโลยี

การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการเพิ่มปัจจัยการผลิต และเพิ่มผลผลิตในกระบวนการผลิต เพราะช่วยให้การนำเอาทรัพยากรมาใช้ได้หลายแนวทางยิ่งขึ้น และมีผลให้กระบวนการพัฒนาดำเนินไปอย่างรวดเร็ว

การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีแบ่งเป็น 3 ชนิด คือ

1) **แบบเป็นกลาง** ทำให้ทุนและแรงงานเพิ่มขึ้นในสัดส่วนเดียวกัน

2) **แบบประหยัดทุน** ทำให้ทุนเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่มากกว่าแรงงานที่เพิ่มขึ้น

3) **แบบประหยัดแรงงาน** ทำให้ทุนเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่น้อยกว่าแรงงานที่เพิ่มขึ้น การเพิ่มขึ้นของการผลิตนี้จึงให้ปริมาณการใช้ปัจจัยการผลิตน้อยลงทั้งสองชนิด แต่มีการประหยัดการใช้แรงงานมากกว่าประหยัดการใช้ทุน มีการใช้ทุนต่อแรงงานในสัดส่วนที่สูงขึ้น

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา (ต่อ)

5. การค้าระหว่างประเทศ

การค้าระหว่างประเทศมีบทบาทในการช่วยเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา เนื่องจาก

- 1) ตลาดในต่างประเทศมีขอบเขตกว้างขวาง อำนาจซื้อสูง
- 2) ทำให้ได้รับเงินตราต่างประเทศเพื่อนำเข้าสินค้าอื่นๆ
- 3) ช่วยเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ และขยายการผลิตสินค้าที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา (ต่อ)

5. การค้าระหว่างประเทศ (ต่อ)

แต่อย่างไรก็ตาม ผลประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศมักอยู่กับประเทศพัฒนาแล้วมากกว่าประเทศกำลังพัฒนา เนื่องจาก

1) ประเทศกำลังพัฒนาผลิตสินค้าขั้นปฐม แต่เลียนแบบการบริโภคของประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าฟุ่มเฟือย ทำให้ขาดดุลการค้า

2) ประเทศพัฒนาแล้วมักจำกัดการนำเข้าสินค้าบางอย่างจากประเทศกำลังพัฒนา

3) ประเทศพัฒนาแล้วมีการพัฒนาสิ่งทดแทน ทำให้อุปสงค์ต่อวัตถุดิบธรรมชาติจากประเทศกำลังพัฒนาลดลง

4) ประเทศพัฒนาแล้วมีเทคโนโลยีทันสมัย สามารถลดปริมาณการใช้และนำเข้าวัตถุดิบจากประเทศกำลังพัฒนา

ผลของการเพิ่มขึ้นของประชากรต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

1. ทำให้เกิดการลดน้อยถอยลงของผลผลิต

การมีประชากรของประเทศที่ไม่มากนักจะทำให้ประชากรของประเทศมีรายได้มาสนับสนุนเรื่องของการศึกษาและสุขภาพ ทำให้มีเงินเหลือมาเพื่อการลงทุน และพัฒนาเทคโนโลยีมากขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มการผลิต อย่างไรก็ตามการเพิ่มทั้งปริมาณของประชากรและคุณภาพของประชากรไปพร้อม ๆ กัน ก็มีข้อดีในแง่ที่ว่าทำให้มีอุปสงค์ต่อสินค้าและบริการมากขึ้น ทำให้เกิดการลงทุนมากขึ้น ตลอดจนการที่ประชากรมีการศึกษาดี มีประสิทธิภาพในการผลิตดี ก็จะสามารถปรับปรุงเทคโนโลยีในการผลิตทำให้สามารถแก้ไขปัญหาลดน้อยถอยลงของผลผลิตได้

ผลของการเพิ่มขึ้นของประชากรต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ (ต่อ)

2. ต้นทุนของการเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็ว

1. ภาระในการเลี้ยงดู (dependency burden)

การเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็วทำให้สัดส่วนของประชากรที่เป็นเด็กสูง ทำให้ประเทศต้องนำทรัพยากรไปใช้เพื่อการบริโภค เช่น ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า และเพื่อการศึกษาเป็นจำนวนมาก ทำให้ระดับการออมลดลง การลงทุนน้อยลง การขยายตัวทางเศรษฐกิจช้าลง ในที่สุดความยากจนจะรุนแรงมากขึ้น

2. ผลต่อสินค้าทุน

การเพิ่มขึ้นของประชากรอย่างรวดเร็วมีส่วนทำให้คนที่อยู่ในวัยแรงงานเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้สินค้าทุนของประเทศที่มีอยู่ต่อแรงงานลดลง ประสิทธิภาพในการทำงานของแรงงานก็ลดลง ดังนั้นรายได้ส่วนที่เป็นค่าจ้างแรงงานต่อคนก็จะลดลง

นโยบายเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหประชากรในประเทศกำลังพัฒนา

- 1. การจำกัดการขยายตัวเพิ่มขึ้นของประชากร**
- 2. จัดตั้งโครงการวางแผนครอบครัวให้ทั้งการศึกษาและวิธีคุมกำเนิดแก่ประชาชนที่ต้องการมีครอบครัวเล็กลงโดยไม่คิดมูลค่า**
- 3. ประเทศพัฒนาแล้วต้องช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา โดยสนับสนุนด้านการเงินและเทคโนโลยีต่าง ๆ และให้ความช่วยเหลือด้านลดปัญหาความยากจน ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ ปัญหาโรคภัยไข้เจ็บและการขาดสารอาหาร**
- 4. การวางแผนของรัฐบาลในการควบคุมจำนวนประชากร ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายจำนวนประชากร การกำหนดอายุขั้นต่ำในการแต่งงาน การให้เงินเป็นแรงจูงใจ เป็นต้น**

สวัสดี